УДК 81’1:81’22:101.1(091)
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-103-9

*Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0*

# ІМ’Я, СУТНІСТЬ І ЗНАК У СТАНОВЛЕННІ ЛІНГВОСЕМІОТИЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ: ВІД КОСМОГОНІЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДО АНТИЧНОЇ ЛОГІКИ

**Козлова Т. О.**
*доктор філологічних наук, професор,*
*професор кафедри англійської філології та лінгводидактики*
*Запорізький національний університет*
*вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна*
*orcid.org/0000-0001-5879-6054*
*ethstlab@yahoo.com*

***Ключові слова:*** *антична філософія, значення, ім’я, картина світу, концепція мовного знака, мотивація, номінація, референція, семіотика, філософія мови.*

Статтю присвячено проблемі становлення лінгвосеміотичної рефлексії крізь призму еволюції уявлень про співвідношення імені, сутності та знака в історії філософської думки. Метою дослідження є аналіз генези концепції мовного знака від архаїчних космогонічних моделей до античних логіко-семантичних теорій і виявлення ідей, що стали підґрунтям сучасної семіотики. Методологічну основу дослідження становлять історико-порівняльний, герменевтичний і лінгвосеміотичний методи. Джерельною базою є оригінальні давньогрецькі тексти та академічні переклади праць античних філософів, проаналізовані з урахуванням етимології ключових понять і семантики філософської термінології. Розглянуто особливості осмислення імені в китайській, індійській та біблійній традиціях, де слово постає не лише засобом номінації, а й онтологічною силою, здатною структурувати або творити дійсність. Показано, що в античній філософії проблема імені набуває логіко-філософського характеру та стає предметом системного теоретичного осмислення. Проаналізовано концепції Платона, Аристотеля, епікурейців і стоїків щодо природи мовного знака, співвідношення слова, поняття та предмета, а також мотивованості й умовності номінації. Обґрунтовано, що аристотелівська модель заклала передумови білатерального розуміння мовного знака, хоча ще зберігала трикомпонентну структуру ‘слово – поняття – річ’. Особливе значення для розвитку лінгвосеміотичної думки мала стоїчна концепція, яка розмежовувала звукову форму мовного вираження, смисловий зміст і позамовний референт. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному висвітленні еволюції уявлень про ім’я, сутність і знак як єдиного процесу формування концепції мовного знака. Встановлено, що перехід від сакрального осмислення слова в космогонічних моделях до логіко-семантичного аналізу знака в античній філософії сформував концептуальні засади європейської семіотики, філософії мови та сучасної лінгвосеміотики. Результати дослідження розширюють уявлення про витоки європейської теорії мовного знака та семіотики.

# NAME, ESSENCE, AND SIGN IN THE FORMATION OF LINGUOSEMIOTIC THOUGHT: FROM COSMOGONIC CONCEPTIONS TO ANCIENT LOGIC

**Kozlova T. O.**
*Doctor of Philological Sciences, Professor,*
*Professor at the Department of English Philology and Linguodidactics*
*Zaporizhzhia National University*
*Universytetska str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine*
*orcid.org/0000-0001-5879-6054*
*ethstlab@yahoo.com*

***Key words:*** *ancient philosophy, concept of the linguistic sign, meaning, motivation, name, nomination, philosophy of language, reference, semiotics, worldview.*

The article explores the emergence of linguo-semiotic thought through the evolution of ideas concerning the relationship between name, essence, and sign in the history of philosophy. The study aims to analyse the genesis of the concept of the linguistic sign, tracing its development from archaic cosmogonic models to ancient logical-semantic theories, and to identify the ideas that laid the foundations of modern semiotics. The methodological framework combines historical-comparative, hermeneutic, and linguosemiotic analyses, together with the method of abstraction. The source base comprises original Ancient Greek texts and scholarly translations of the works of ancient philosophers, analysed with particular attention to the etymology of key concepts and the semantics of philosophical terminology. The article explores the understanding of the name in the Chinese, Indian, and Biblical traditions, where the word functions not only as a means of naming but also as an ontological force capable of structuring or even creating reality. It is demonstrated that in ancient philosophy the problem of the name acquired a logical-philosophical dimension and became the subject of systematic theoretical reflection. Special attention is paid to Plato's, Aristotle's, the Epicureans', and the Stoics' conceptions of the linguistic sign, particularly to their understanding of the relationship between word, concept, and object and of the motivation and conventionality of naming. It is argued that Aristotle's model anticipated the bilateral conception of the linguistic sign, although it still preserved the tripartite structure of 'word – concept – thing'. The Stoic account is of particular importance because it distinguishes between the sound form of linguistic expression, semantic content, and the extralinguistic referent. The scientific novelty of the study lies in its comprehensive account of the evolution of the notions of name, essence, and sign as a unified process underlying the formation of the concept of the linguistic sign. The findings contribute to a broader understanding of the origins of the European theory of the linguistic sign and semiotics. It is concluded that the transition from the sacred understanding of the word in cosmogonic models to the logical-semantic analysis of the sign in ancient philosophy established the conceptual foundations of European semiotics, the philosophy of language, and contemporary linguosemiotics.

---

**Постановка проблеми.** Питання про зв'язок імені з тим, що воно позначає, належить до кола фундаментальних питань філософії мови, загального мовознавства й лінгвосеміотики. Осмислення природи мовного знака як посередника між мисленням і реальністю стало результатом тривалої інтелектуальної еволюції і корініться ще в давніх космогонічних міфах. У філософських концепціях античності посилюється рефлексія щодо статусу імені, його співвідношення з буттям, природи кореляції між іменем і річчю, іменем і сутністю (природою речі). Тріада 'ім'я – сутність – річ' являє собою не лише центральний елемент стародавніх онтологічних і гносеологічних концепцій, а створює основу первісного типу знакової свідомості. Аналіз онтологізації слова в діахронічній площині дозволяє простежити динаміку від космогонічних моделей сакралізованого імені до його структурованого логічного аналізу як знака в античній філософії.

Цілком імовірно, що необхідність повернення до окресленої проблематики викликає скепсис серед сучасних дослідників, оскільки її вже значною мірою опрацьовано у структурній антропології, порівняльній міфології та філософії. На нашу думку, проблематика онтологізації слова залишається **актуальною** в постструктуралістській гуманітаристиці, зокрема лінгвосеміотиці, де переосмислюється статус знака. З огляду на те, що словесний знак – не лише одиниця мовної системи, а форма концептуалізації буття, без реконструкції витоків онтології слова неможливо зрозуміти *чим слово є і як воно існує у свідомості мовців, мові й тексті*.

Проблему імені як символічного позначення порушує компаративіст-філолог Ж. Дюмезіль [Дюмезіль, 2019] у контексті міфосеміотики й символізму. Історик М. Дет'єн [Detienne, 1979] аналізує міф про смерть Діоніса в містико-релігійному аспекті й розкриває символічну роль імені як маркера міфологічного мислення – елемент розгалуженої системи опозицій життя і смерті, жертви і відродження, в якій ім'я і міфологічний герой не розмежовуються. Релігієзнавець М. Еліаде [Eliade, 1987; 1996] формулює концепцію дуальності людської екзистенції й ототожнює сакральне з реальним ("sacred is real" [Eliade, 1987, p. 10]). Оскільки все, що виходить за межі природного досвіду людини, може бути окреслене лише через мову цього досвіду (тут і далі переклад наш – *Т.К.*), імена із сакральними значеннями набувають магічної сили [Eliade, 1996, p. 2, 3, 14, 16, 19–22 etc.]: "all that goes beyond man's natural experience, language is reduced to suggesting by terms taken from that experience" [Eliade, 1987, p. 10]). Еллініст Ж.- П. Вернан [Vernant, 1982] звертається до проблеми символічного й реального в грецькій міфології та філософії через аналіз співвідношення імені та сутності. У структурній антропології К. Леві-Стросса аналіз міфологій вибудовується [Lévi-Strauss, 1966, p. 191–216] з урахуванням способів категоризації світу за допомогою назв та символів.

Отже, співвідношення імені й речі неодноразово слугувало об'єктом міфологічних, релігієзнавчих, філологічних і структурно-антропологічних студій. Попри ґрунтовне теоретичне осмислення дихотомії 'слово – світ', її інтерпретація залишається багатовимірною й дискусійною. Необхідність подальшого теоретичного узагальнення обумовлюється тим, що протосеміотичні концепції слова, за влучною метафорою М. Бланшара [Blanchart, 2006], створили «фундамент для переосмислення "величних" наративів, не як рудиментарних символів патріархального минулого, а радше як палімпсестів, які постійно переписуються розгалуженою європейською діаспорою» ("the basis for a reconsidered view of grand narratives, not as mere symbols of a patriarchal past but rather as palimpsests, constantly rewritten, by a vast European diaspora") [Blanchart, 2006, p. 513].

Вважаємо, що аналіз античних концепцій співвідношення імені й речі зберігає актуальність для герменевтики, семіотики культури, філософії мови, та когнітивної лінгвістики. Для історіографії лінгвістики він також має принципове значення, оскільки античні тексти не лише репрезентують ранній етап історії наукової думки, а формують матрицю наукової свідомості й тлумачення мови.

**Мета статті** полягає в аналізі міфологійних та філософських концепцій слова, а також розкритті їхньої ролі у формуванні семіотичної проблематики в історії лінгвістичних учень. Мета статті конкретизується у низці **завдань**, які охоплюють реконструкцію космогонічних уявлень про слово; інтерпретацію античних концепцій імені; виявлення логічних передумов формування семіотичного підходу.

**Об'єкт** дослідження – історичні моделі осмислення зв'язку позначуваного та позначувального. **Предмет** – послідовне розгортання проблеми від міфопоетичного осмислення слова до його логіко-семіотичної інтерпретації.

Методологія дослідження ґрунтується на сучасних засадах гуманітарного знання, зокрема на принципах історизму, міждисциплінарності та системності, і передбачає застосування комплексу таких методів: *історико-порівняльний метод* застосовано для простеження еволюції та зіставлення філософських концепцій мовного знака; *герменевтичний метод* використано для інтерпретації оригінальних давньогрецьких текстів і їхніх академічних перекладів; *лінгвосеміотичний аналіз* дав змогу дослідити етимологію ключових термінів, їхню семантику та концептуальне навантаження, а *метод абстрагування* уможливив виокремлення фундаментальних принципів аналізованих філософських учень.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У пошуках встановлення відношення мовного знака до позначеного об'єкта чи явища та пояснення єдності багатоманіття світу, філософські школи зверталися до феноменологічних та логічних зв'язків.

Давньокитайська філософія утверджує ідею вмотивованості імені дією та його онтологічного зв'язку з буттям. У «Дао де цзін» [Лао-цзи, 2021] процес номінації осмислюється як прояв творчої сили *дао*: «безіменне» постає початком світу, тоді як «назване» – основою всього існуючого. Ім'я не є сталою сутністю, а формою виявлення та впорядкування реальності. Відтак номінація трактується як розгадування таємниці речей, виявлення їхньої суті й окреслення меж існуючого.

Вагомість принципу аналогії між позначуваним і позначувльним в китайській лінгвокультурній традиції простежується у тісному зв'язку значення, звучання й графіки. Уже ранні піктограми засвідчують семантичну мотивованість письма: у фоноідеографічних ієрогліфах складники не лише визначали звучання, а й семантично підсилювали образ.

Міфологічне осмислення творення імен виразно представлене в священних текстах індуїзму – шруті. Надання імен постає завершальним етапом космогенезу у ведах й упанішадах: позначення мисляться як атрибути речей, що існують незалежно від мовця й відкриваються людині як уже створені божественним началом. Імена й форми (*nāmarūpa* (6\.3\.2) [Chāndogya, 2022], дет. див. [Козлова, 2015, с. 25–26]) постають зсередини сущого – як внутрішнє оформлення буття. Номінація має спрямування 'річ → ім'я': ім'я не довільне, а виявляє сутність явища й є частиною космічної цілісності. Це уявлення відбилося і в індоєвропейській етимології, де корені зі значенням «ім'я» пов'язуються з дією відокремлення: ie. **dā* «розділяти, розрізати» > ie. **nōmn̥* та ін. [Pokorny, 1959(a), p. 175–179, 321; Pokorny, 1959(b), p. 770]. Семантичний ланцюг 'дія → об'єкт → результат' засвідчує, що називання осмислювалося як акт виокремлення частини з первісного цілого.

Отже, у міфологічній свідомості ім'я ототожнюється з природою речі, постає її внутрішньою формулою. Креативний акт мислиться як поєднання й розмежування водночас, що стало підґрунтям індоєвропейської мовної картини світу.

Біблійна традиція пропонує іншу модель походження імен. Назви основних складових світу (день, ніч, земля, море) виникають унаслідок божественного вольового акту: Бог називає і тим самим творить. Номінація має напрям 'Бог → ім'я', а вимовлене слово виконує перформативну функцію («І сказав Бог: "Хай станеться світло!" І сталося світло» (*Буття* 1:3) [Біблія, 2026]). Створення світу постає як поділ первісної єдності на взаємодоповнювальні частини (світло/темрява, суша/вода). Після цього право називати живі істоти передається людині: Адам дає імена тваринам, упорядковуючи світ відповідно до їхніх ролей і функцій.

Отже, на відміну від міфологічних концепцій, де ім'я виводиться з природи речі, біблійне розуміння акцентує на творчій силі слова: номінація не віддзеркалює реальність, а встановлює її.

Греко-латинська антична традиція спиралася на дві протилежні теорії – *фюсей* (дгр. φύσει) і *тесей* (дгр. θέσει). Концепція *фюсей* виходила з того, що назви речей відповідають їхній природі, відображають істотні властивості явищ і визначають правила взаємодії з ними [Guypere, 2008, p. 11]. Прихильники цього підходу (Парменід, Геракліт) тлумачили світ як гармонійну єдність протилежностей, частиною якої є й ім'я.

Натомість концепція *тесей* заперечувала природну зумовленість імен і тлумачила їх як результат установлення, домовленості. Аргументами на підтримку довільності зв'язку між назвою та сутністю для античних філософів слугували мовні факти. Наприклад, Прокл у своїх коментарях до діалогу Платона «Кратил, або про правильність імен» говорить про полісемію, омонімію, синонімію і зміну назв ("polysemy" або "homonymy", "polyonymy" або "isorrophy", "metonymy" та "nonymy" [Nerlich, 2003, p. 58]). Прокл послідовно демонструє умовний характер номінації за допомогою збігу форм на позначення двох або більше непов'язаних значень (таким чином неправомірно ототожнюючи багатозначність і семантичну несумісність), існування різних форм для вираження семантичної тотожності, метонімії як здатності імен змінювати значення, а також відсутності однослівного найменування для простих, повсякденних понять.

Продовження дискусії між прихильниками природної та умовної природи імені, представлена в діалозі Платона «Кратил», а також логіко-семантичних теоріях Аристотеля й стоїків, знаменує перехід від онтології слова до аналізу структури знака. У цих концепціях окреслюється диференціація між словом, уявленням і річчю, що фактично передбачає основні положення подальших семіотичних теорій. В античних ученнях Платона, Аристотеля і стоїків ця вмотивованість обґрунтовується по-різному, однак у кожному разі вона пов'язана з розмежуванням власне мовного та мисленнєвого змісту.

В інструментальній концепції Платона ім'я постає як знаряддя пізнання речі. Між річчю та чуттєво сприйманим ім'ям встановлюється опосередкований зв'язок через низку образних ланок: 'річ → ідея / ейдос (образ речі) → ідея / образ імені → ім'я', де ім'я відображає певний аспект образу речі. Платонова теорія поєднує природне й договірне начала в походженні назв: установник має втілити у звуках і складах те ім'я, яке «призначене природою» кожній речі. Основні положення цієї концепції зводяться до того, що імена створюються за зображальним принципом, але при цьому ім'я не тотожне реалії, а вказує на її сутність, розкриваючи певну якість: "422d ἀλλὰ μὴν ὧν γε νυνδὴ διεληλύθαμεν τῶν **ὀνομάτωνὴ ὀρθότης** τοιαύτη τις | ἐβούλετο εἶναι, οἷα **δηλοῦν** οἷον **ἕκαστόν ἐστι τῶν ὄντων**" [Plato, 1903] – «422d Насправді, у тих **назвах**, які ми розібрали, **правильність** такою хотіла бути, **щоб виявляти**, **яким є кожне з сущих**».

Прихильність до договірної теорії імен чітко виявляється в концепції Аристотеля. У трактаті «Про тлумачення» (Περὶ ἑρμηνείας [Aristotelis, 1974]) філософ стверджує, що імена мають значення «за домовленістю, умовно» (“**κατὰ συνθήκην**”(4: 17a 1–2) [Aristotelis, 1974, p. 51]), адже від природи жодних назв не існує. На відміну від діалектичної позиції Платона, філософ категорично відстоює довільність зв’язку між позначувальним і позначуваним. За Аристотелем, слово не виступає «природним знаряддям», як у Платона, а являє собою результат домовленості: “ἔστι δὲ **λόγος** ἅπας **μὲν** (17a.) **σημαντικός**, **οὐχ ὡς ὄργανον δέ**, ἀλλ’ ὥσπερ εἴρηται **κατὰ συνθήκην**”(4: 17a 1–2) [Aristotelis, 1974, p. 51] – «будь-яке **слово** щось **означає** (*букв.* “**має значення”**) **не як знаряддя**, але, як сказано, **за домовленістю**».

Знакова теорія Аристотеля ґрунтується на розумінні мови як форми вираження думки. Розглядаючи співвідношення ‘назва – річ’, філософ вводить третій компонент – мислення: ἐν τῇ ψυχῇ παθήματα [Aristotelis, 1974, p. 49] (*букв.* «в душі станах»). Письмові знаки є символами звукових, а звуки постають знаками мисленнєвих образів речей. Очевидно, що Аристотель розмежовує два типи зв’язків: ‘звучання – значення’ (внутрішньознаковий, умовний тип кореляції) і ‘значення – річ’ (позазнаковий тип кореляції). Ім’я філософ визначає як «звук із довільним значенням»: “**Ὄνομα** μὲν οὖν ἐστὶ **φωνὴ** σημαντικὴ **κατὰ συνθήκην**” (2 : 19) [Aristotelis, 1974, p. 49 ] – (*букв.*) «**Ім’я** отже є **звук**, значущий /що має значення **за домовленістю**».

З одного боку, у трактуваннях Аристотеля простежуються передумови білатеральної моделі мовного знака Ф. де Соссюра. Ключовим положенням його теорії є визнання опосередкованого характеру зв’язку між словом і предметом: слово співвідноситься з річчю через психічний образ (поняття). Проте аристотелівська концепція ще не є білатеральною в соссюрівському розумінні, адже ґрунтується на трикомпонентній моделі «слово – поняття – річ». Натомість Ф. де Соссюр визначає мовний знак як двобічну психічну сутність, що поєднує означувальне й означуване, не включаючи до його структури сам предмет. З іншого боку, у концепції Аристотеля простежується тенденція до розмежування звукової форми (дгр. σύμβολον) та психічного образу (поняття) як його смислового корелята, що виводить зв’язок ‘значення – референт’ за межі структури мовного знака. Водночас**,** оскільки психічний образ є репрезентацією предмета, семантичний аспект знака залишається тісно пов’язаним із позамовною дійсністю, що свідчить про тенденцію до зближення світу значень і світу речей.

Концепцію умотивованості позначувального поділяли також епікурейці та стоїки. На думку епікурейців, виникнення імен було зумовлене чуттєвим досвідом людини: властивості предметів викликали певні враження й відчуття, які природно виявлялися у звуковій формі слова (Х. *Epicurus*) [Diogenes, 2023]. Отже, назви, за їхнім ученням, виникли не внаслідок свідомої домовленості, а як природна реакція людини на сприйняття навколишнього світу.

На відміну від епікурейців, стоїки тлумачили зумовленість звучання безпосередніми властивостями речей: «Стоїки думають, що імена від природи, оскільки перші звуки наслідували/ копіювали речі» [Origen, 1953, p. 23]. Проте вони визнавали й «уявлення в душі» (дгр. φαντασίαν ἐν ψυχῇ), яке можна почути (дгр. ἀκουστέον) (див. Zenonis *Fragmenta et placita.* A. Logica: 58) [Ioannus, 1964, p. 17]), і визначали його як репрезентацію об’єкта довкілля – *aphantaston* [Kirby, 2023] (дгр. ἀφανταστὸν букв. ‘без уявлення, позбавлений уяви’, тобто «реальний»). Вагомим здобутком стоїцизму було визнання пізнавальної та комунікативної ролі знаків. До знакової ситуації залучалися три елементи: два «тілесних» – позначувальне (дгр. φωνή букв. ‘звук, звучання, висловлене слово’, наприклад, *Δίων*) та референт, предмет (дгр. τό τυγχάνο букв. ‘те, що існує, річ’, тобто сам Діон), а також один «безтілесний» – позначуване (дгр. λεκτὸν букв. ‘те, що може бути висловлене’, тобто «смисл») (Sext. Emp. M VIII.11–12) [Sextus Empiricus, 1983, p. 244–246].

Узагальнено, в античних теоріях імен по суті сформульовано проблему мовного знака – його здатності (або нездатності) втілювати ознаки реальності. Визнання або заперечення природного зв’язку між ім’ям і річчю визначило подальші інтерпретації мовного знака як елемента тріади ‘ім’я – річ – значення’. Лінію *фюсей*, у межах якої знак мислився як мотивований, внутрішньо пов’язаний із природою позначуваного, продовжили інтерпретації походження мови через природну зумовленість номінації – ономатопоетична гіпотеза (Г. В. Лейбніц), теорія вигуків (Ш. де Бросс), біологічна концепція (А. Шлейхер). Натомість філософія *тесей*, де знак тлумачився як умовний посередник між ім’ям і річчю, встановлений у процесі соціальної взаємодії, створила підґрунтя для теорії соціального договору (Т. Гоббс, Е. Б. де Кондільяк, Ж.-Ж. Руссо) та жестової теорії (В. Вундт), що акцентували на комунікативній природі знака.

Хоча згодом утверджується аксіома про довільність мовного знака (Ф. де Соссюр), переконливості набувають античні аргументи щодо природної вмотивованості мовних знаків, її значущості для

реалізації мовою медіативної функції як посередника між людиною і світом.

**Висновки.** Питання про те, чи є ім'я природно пов'язаним із сутністю речі, чи його зв'язок із нею має умовний, договірний характер, фактично поставило проблему знаковості задовго до виникнення власне лінгвістичної теорії. В архаїчних космогонічних моделях китайської та індійської традицій слово постає як онтологічно значуща сила, здатна структурувати або навіть творити світ. У біблійній традиції ім'я також не лише позначає, а й установлює порядок буття, визначаючи місце речі в універсумі. Таке онтологічне осмислення слова формує первісний, протосеміотичний, тип знакової свідомості.

Подальший розвиток античної філософської думки переводить проблему імені з площини космогонічних уявлень у площину логіки, семантики та теорії значення. У результаті проведеного діахронічного аналізу простежено еволюцію уявлень про співвідношення мови й дійсності: від сакралізованого слова як носія онтологічної сили до логічно структурованого розуміння мовного знака, його значення та референції. Отже, антична філософія сформувала ключові теоретичні передумови подальшого розвитку семіотики, заклавши концептуальні засади для осмислення природи мовного знака, його внутрішньої структури та взаємозв'язку з мисленням і позамовною дійсністю.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні трансформації античних уявлень про ім'я, сутність і знак у середньовічній та новочасній філософії мови, а також у зіставленні класичних концепцій із сучасними лінгвосеміотичними й когнітивно-семіотичними підходами.

Конфлікт інтересів: автор є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія Онлайн / пер. на укр. І. Огієнка. *Українська Біблія в перекладі Івана Хоменка та Івана Огієнка.* 2026. URL: https://ukrbible.at.ua
2. Дюмезіль Ж. Мітра-Варуна / пер. з фр. Б. Носенок; за ред. С. Заїковського. Київ : Пломінь, 2019. 248 с.
3. Козлова Т. О. Іконічність у лексиці індоєвропейської прамови: монографія. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 641 с.
4. Лао-цзи. Дао де цзін. Канон шляху і спроможності / пер. з давньокит., коментарі і післямова А. Накорчевського. Київ : ArtHuss, 2021. 200 с.
5. Aristotelis. Liber de interpretation [Περὶ ἑρμηνείας]. *Minio-Paluello L. Arisotelis. Categoriae et Liber de interpretation*. Oxford : Oxford University Press, 1974. P. 47–72. URL: http://folk.uio.no/amundbjo/grar/categoriae/Minio-Paluello.pdf
6. Blanchart M. P. Geroge Dumézil. *The Columbia History of Twentieth-Century French Thought* / ed. by L. D. Kritzman New York : Columbia University Press, 2006. P. 511–513.
7. Chāndogya Upaniṣad. 2022. URL: http://sanskritdocuments.org/doc_upanishhat/chhaandogya.itx
8. Cuypere L., de. Limiting the Iconic: From the Metatheoretical Foundations to the Creative Possibilities of Iconicity in Language. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2008. 286 p.
9. Detienne M. Dionysus Slain. Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 1979. 160 p.
10. Diogenes Laertius. The Lives and Opinions of Eminent Philosophers / transl. by Ch. D. Yonge. London : G Bell & Sons Ltd, 1915. Project Gutenberg eBooks, 2023. URL: https://gutenberg.org/cache/epub/57342/pg57342-images.html
11. Eliade M. Patterns in Comparative Religion. Lincoln, London : University of Nebraska Press,1996. 484 p.
12. Eliade M. The Sacred and the Profane. The Nature of Religious Life. New York, etc. : Harvest Book, Harcourt Inc., 1987. 256 p.
13. Ioannus ab Arnim H. F. A., von. Stoicorum veterum fragmenta. Volumen I. Zeno et Zenonis discipuli. Stutgardiae in aedibus B.G. Tuebneri. MCMLXIV, 1964. 142 p. URL: https://archive.org/stream/stoicorumveterum01arniuoft#page/n3/mode/1up
14. Kirby J. Chrysippus (c. 280–207 B.C.E.). *Internet Encyclopedia of Philosophy*. 2023. URL: http://www.iep.utm.edu/chrysipp/
15. Lévi-Strauss C. The Savage Mind. Chicago : University of Chicago Press, 1966. 290 p.
16. Nerlich B. Polsemy: Past and Present. *Polysemy: Flexible Patterns of Meaning in Mind and Language* / ed. by B. Nerlich, Z. Todd, V. Herman, D. D. Clarke. New York : Mouton de Gruyter, 2003. P. 49–78.
17. Origen. Contra Celsum / trans. by H. Chadwick. Cambridge : Cambridge University Press, 1953. 530 p.
18. Plato. Cratylus. *Plato. Cratylus, Theaetetus, Sophist, Statesman. Plato. Platonis Opera* / ed. by J. Burnet. Oxford : Oxford University Press, 1903. Perseus Digital Library / Gregory R. Crane, ed.-in-chief. Perseus 4.0, the Perseus Hopper.

Tufs University, 1985 – 2014. URL: http://www.perseus.tufts.edu/hopper/
19. Pokorny J. Indogermanisches. Etymologisches Wörterbuch. Band I. Bern : Francke Verlag, 1959(a). 1177 p. URL: https://archive.org/details/pokorny-indogermanisches-etymologisches-worterbuch-band-i-1959
20. Pokorny J. Indogermanisches. Etymologisches Wörterbuch. Band II. Bern : Francke Verla g, 1959(b). 770 p. URL: https://archive.org/details/indogermanisches02pokouoft/page/770/mode/2up
21. Sextus Empiricus. Against the Logicians / trans. by R. G. Bury. Loeb Classical Library 291. London : William Heinemann; Cambridge, MA : Harvard University Press, 1935 (reprint 1983). 489 p. URL: https://ia601408.us.archive.org/10/items/in.ernet.dli.2015.183448/2015.183448.Sextus-Empiricus-Vol-11-Against-The-Logicians.pdf
22. Vernant J.-P. The Origins of Greek Thought. Ithaca : Cornell University Press, 1982. 144 p.

## REFERENCES

1. Bibliia Onlain. (2026). Ukrainska Bibliia v perekladi Ivana Khomenka ta Ivana Ohiienka [Ukrainian Bible in the translations of Ivan Khomenko and Ivan Ohiienko] (I. Ohiienko, Trans.). https://ukrbible.at.ua
2. Diumezil, G. (2019). Mitra-Varuna (B. Nosenok, Trans.; S. Zaikovskyi, Ed.). Plomin.
3. Kozlova, T. O. (2015). Ikonichnist u leksytsi indoievropeiskoi pramovy [Iconicity in the lexicon of the Proto-Indo-European language]. Kruhozir.
4. Laozi. (2021). Dao de tszin. Kanon shliakhu i spromozhnosti [Dao De Jing. The Canon of the Way and Virtue] (A. Nakorchevskyi, Trans., Comm., & Afterword). ArtHuss.
5. Aristotelis. (1974). *De interpretatione* (Περὶ ἑρμηνείας). In L. Minio-Paluello (Ed.), *Aristotelis. Categoriae et Liber de interpretatione* (pp. 47–72). Oxford University Press. http://folk.uio.no/amundbjo/grar/categoriae/Minio-Paluello.pdf
6. Blanchart, M. P. (2006). George Dumézil. In L. D. Kritzman (Ed.), *The Columbia history of twentieth-century French thought* (pp. 511–513). Columbia University Press.
7. *Chāndogya Upaniṣad.* (2022). http://sanskritdocuments.org/doc_upanishhat/chhaandogya.itx
8. Cuypere, L., de. (2008). *Limiting the iconic: From the metatheoretical foundations to the creative possibilities of iconicity in language.* John Benjamins.
9. Detienne, M. (1979). *Dionysus slain.* Johns Hopkins University Press.
10. Diogenes Laertius. (2023). *The lives and opinions of eminent philosophers* (C. D. Yonge, Trans.). Project Gutenberg. (Original work published 1915). https://gutenberg.org/cache/epub/57342/pg57342-images.html
11. Eliade, M. (1987). *The sacred and the profane: The nature of religion.* Harcourt Brace.
12. Eliade, M. (1996). *Patterns in comparative religion.* University of Nebraska Press.
13. Ioannes ab Arnim, H. F. A. von. (Ed.). (1964). *Stoicorum veterum fragmenta* (Vol. 1: *Zeno et Zenonis discipuli*). B. G. Teubner. https://archive.org/stream/stoicorumveterum01arniuoft
14. Kirby, J. (2023). Chrysippus (c. 280–207 B.C.E.). *Internet Encyclopedia of Philosophy.* http://www.iep.utm.edu/chrysipp/
15. Lévi-Strauss, C. (1966). *The savage mind.* University of Chicago Press.
16. Nerlich, B. (2003). Polysemy: Past and present. In B. Nerlich, Z. Todd, V. Herman, & D. D. Clarke (Eds.), *Polysemy: Flexible patterns of meaning in mind and language* (pp. 49–78). Mouton de Gruyter.
17. Origen. (1953). *Contra Celsum* (H. Chadwick, Trans.). Cambridge University Press.
18. Plato. (1903). *Cratylus.* In J. Burnet (Ed.), *Platonis opera.* Oxford University Press. Perseus Digital Library. http://www.perseus.tufts.edu/hopper/
19. Pokorny, J. (1959a). *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* (Vol. 1). Francke Verlag. https://archive.org/details/pokorny-indogermanisches-etymologisches-worterbuch-band-i-1959
20. Pokorny, J. (1959b). *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* (Vol. 2). Francke Verlag. https://archive.org/details/indogermanisches02pokouoft/page/770/mode/2up
21. Sextus Empiricus. (1935/1983). *Against the logicians* (R. G. Bury, Trans.). Loeb Classical Library (Vol. 291). William Heinemann; Harvard University Press. https://ia601408.us.archive.org/10/items/in.ernet.dli.2015.183448/2015.183448.Sextus-Empiricus-Vol-11-Against-The-Logicians.pdf
22. Vernant, J.-P. (1982). *The origins of Greek thought.* Cornell University Press.

Дата першого надходження статті до видання: 11.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026